

скіфських курганів було знайдено чимало майстерно зроблених прикрас, які відомі не тільки професійним дослідникам, а й широкому загалу. Скіфське золото є важливою частиною української спадщини, тому не є дивним його використання у нумізматиці. Знахідки зі скіфських курганів представлені на різних серіях монет, зокрема в серії «Пам'ятки давніх культур України».

Джерела та література

1. Мозолевський Б. М. Скіфський степ. Київ: Наукова думка, 1983. 197 с. URL: <https://shorturl.at/ruJZ9>
2. Скіфське золото. Олень. *Національний банк України: інтернет-магазин нумізматичної продукції*. URL: <https://coins.bank.gov.ua/-skiphske-zoloto-olen-u-phutljari/p-852.html>
3. Скіфське золото. Кабан. *Національний банк України: інтернет-магазин нумізматичної продукції*. URL: <https://coins.bank.gov.ua/-skifs-ke-zoloto-kaban-u-futlari/p-855.html>
4. Скіфське золото. Богиня Апі. *Національний банк України: інтернет-магазин нумізматичної продукції*. URL: <https://coins.bank.gov.ua/-skiphske-zoloto-boginja-api-u-phutljari/p-879.html>
5. Одеський музей нумізматики: рідкісні монети України. URL: http://www.museum.com.ua/expo/rare_ukr.html

Мельник Сергій

Донецький національний університет імені Василя Стуса

МЕНТАЛЬНІ ОБРАЗИ ТА ДЕСТРУКЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В НАПРЯМІ ІСТОРИЧНОГО ВШАНУВАННЯ

Ключові слова: кургани, могильники, монументи.

Keywords: burial mounds, cemetery, monuments.

Розуміння історичних процесів, що сформували деякі з ментальних образів нашого народу, дасть змогу коригувати державне управління, що відповідатиме потребам і духовній гармонії розвитку нашого народу.

Сучасна гібридна війна ведеться і в площині історичного вшанування минулого, тому для простих людей дуже дієве і переконливе на суто емоційному рівні побаченого образу без потреби аргументацій, на прикладі маніпуляції, питання: «Проти чого ви боретесь? Подивіться, яким пам'ятником вшанували Т. Шевченка при советах в Каневі 1939 р., а що збудувала для нього Україна?» [3]. Росія воює за збереження своєї колоніальної експансії, імперських наративів, удосконалених при советах. А народ України інтуїтивно відчуває, що це нас поглинає і знищує, тому дає йому відсіч. Тема, звісно, делікатна, але цю нашу інтуїтивну відмінність треба конкретизувати, щоб напрацювати пропозиції та конкретні кроки для захисту українських ментальних цінностей.

Насамперед існує потреба у захисті і шануванні історичних пам'яток, що дійшли до нас у лоні Землі. З прадавніх часів курганами увінчані наші степи, ще від народів бронзового віку, кіммерійців, скіфів, сарматів, половців тощо. Курганна спадщина знайшла своє природне продовження з початком формування слов'янських племен і складання народностей. За часів Русі і козацтва кургани продовжили покривати могили князів, знатних дружинників і загиблих побратимів.

Злам свідомості від сакральної пошани до грабіжництва й розорення курганів розпочався за часів російської імперії, спочатку як окрема ініціатива приватних землевласників, а згодом перетворився на конвеєр з розкопок могил Причорномор'я за графа О. С. Уварова від 1850-х р. (у якості землекопів використовувались тоді російські солдати). При советах розкопки стали звичайною практикою. Утім у деяких країнах після дослідження курганів небіжчиків перепоховують, а самі земляні насипи-кургани відновлюють і доглядають.

В Україні за останні 100 років 90 % курганів знищено сільським господарством та археологічними розкопками, на захист курганів стають лише приватні ініціативи [2]. Для виправлення цієї ситуації треба здійснити 4 кроки:

- 1) введення мораторію на будь-яке фізичне втручання юридичних чи фізичних осіб у кургани і могильники, крім інвазійних методів досліджень;
- 2) розробка законопроекту щодо впровадження кримінальної відповідальності з конфіскацією майна порушників;
- 3) просвітницький складник повернення народної свідомості щодо величчю духу образів мегакомплексів, які надихають і споріднюють нас із пращурами;
- 4) залучення курганних пам'яток до традиційних святкувань і культурних заходів.

По-друге, існує потреба у захисті і вшануванні цвинтарів-могильників як історичних пам'яток. Давні кам'яні стели, давньоруські княжі саркофаги, козацькі поховання, сільські й міські цвинтарі іноді є чи не єдиними свідками про людей та події минулих часів. Так, козацьке кладовище 1791 р. в Хаджибеї руйнує міф про заснування Одеси Катериною другою і дає нам багатий перелік прізвищ козаків, які переселились зі знищеної Запорізької Січі. Сьогодні, на жаль, більшість подібних пам'яток є занедбаними й забутими. Для виправлення цієї ситуації також треба здійснити 4 кроки:

- створення наукової комісії з виявлення і дослідження цих об'єктів;
- захист об'єктів шляхом їх внесення до державного реєстру пам'яток;
- розчищення і реставрація;
- імплементація в туристичні маршрути.

По-третє, є потреба у переосмисленні наявних і створенні нових монументів та пам'яток об'ємної скульптури. З прадавніх часів першими об'ємними монументальними скульптурами на наших теренах стали кам'яні антропоморфні фігури-стели, що з'явилися в енеоліті та у бронзову добу в середовищі індоєвропейських народів, пройшли шлях розвитку у скіфську добу і Середньовіччя. За Русі були істукани, ідоли чи кумири. За козацтва поширення набувала об'ємна релігійна скульптура [1].

Після знищення Гетьманщини російська імперія в публічному просторі України почала встановлювати монументи, що символізували ідею імперської могутності. Совети цю ідею масштабували в різних інтерпретаціях. Розпочалась підміна знакових для України подій російськими нарративами. Наш споконвічний ворог використовує монументи як складник державної політики. На окупованих територіях московити реалізують ленінський план монументальної пропаганди 1918 р., згідно з яким повинні знищуватися пам'ятники, що не відповідають ідеології завойовника, й увічнюються пам'ятниками державні, партійні або лояльні діячі [4].

Перебуваючи у третьому десятиріччі незалежності, ми маємо відновити перерваний на 200 років розвиток української культури, і зокрема монументальної практики. Для цього треба на базі історичних факультетів українських вишів створити комісії, які б розпочали напрацювання концепцій створення монументів із подальшим розглядом цих пропозицій місцевими департаментами культури.

Джерела та література

1. История Киева. Київ: Изд-во Академии наук УССР, 1963. Т. 1. С. 47–48.
2. Кургани України. *Ukrainian People. Ukrainian-American Magazine*. August 2020. URL: <https://ukrainianpeople.us/кургани-україни/>
3. Христина Стебельська: квіти Кобзареві, які пам'ятаєш. *NP_Ok/Flickr*. URL: <http://www.flickr.com/photos/92077511@N08/sets/72157633944128641/>
4. Толстой В. П. Ленинский план монументальной пропаганды в действии / отв. ред. О. И. Сопочинский; Академия художеств СССР. Москва: Издательство Академии художеств СССР, 1961. 56 с.

Kravchenko Dalila

Taras Shevchenko National University of Kyiv

FEATURES OF MAYA CERAMIC PRODUCTION

Keywords: *Maya, ceramics, raw materials, technological process.*

Ключові слова: *Майя, кераміка, сировина, технологічні процеси.*

Ceramics is a cultural defining factor for any society. Ceramics are one of the most numerous categories of archaeological material. And even if this fact is ignored, ceramics appears as a rather important material, which is a reflection of technological knowledge, worldviews and raw material base of the community.

Ceramic production for the Mayan culture dates back to 900 BC. when little by little experimentation with local raw materials began in order to obtain new dishes not made of pumpkin. It is with this technological innovation that the beginning of the Middle Preclassic period coincides in the Yucatan Peninsula.

In order to characterize Maya ceramics, it is worth paying attention to the technological process of ceramic production, since it helps in determining such important features as the characteristics of the quality of the dough, formation, surface treatment, firing, color, variety of forms and ornamentation. We focus on such features, since attempts to classify this category of archaeological material are based on them.

If you consistently follow the technological chain, then you should start with the raw materials, with the collection and processing of which production begins. Since even in the pre-classical period, the archaeological sites of the Maya civilization were located in different geological and landscape zones, the clays were, accordingly, quite different. During the Middle Preclassic period, only a few settlements, such as Chapabu, Mama, Sakaluma, and Chikanel, produced pottery. Such products were made of local clays, which were located near the settlements, and as geological and geochemical studies showed, the first products were made of palygorskite. And even then limestone spar quartz and volcanic ash began to be used as an admixture, which increased the